

Kansen en belemmeringen voor 'Zeewierstarters'

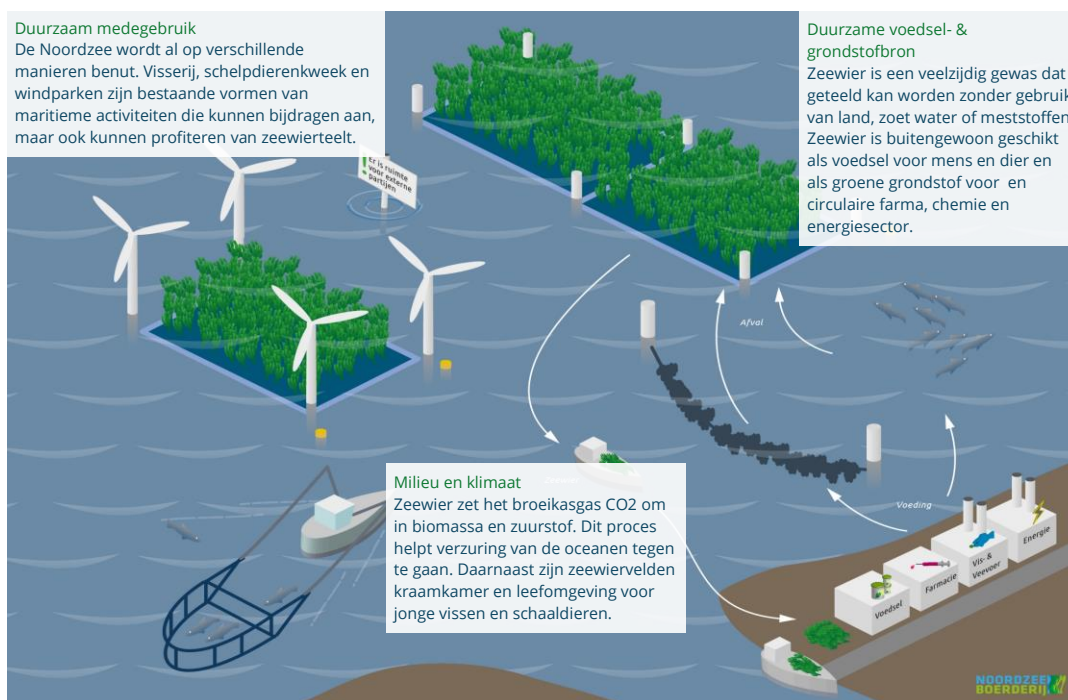
In opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Stichting Noordzeeboerderij

Koen van Swam

Eef Brouwers

Annabelle Tjalma

**NOORDZEE
BOERDERIJ**

Disclaimer: dit product is ter inzage van geïnterviewden, Stichting Noordzeeboerderij en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Alle beelden, logo's, teksten en overige inhoud in dit document worden beschermd door het auteursrecht (tenzij anders vermeld). Reproductie / gebruik is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming.

Samenvatting

Zeewier staat aan de basis van een veelbelovende, groenblauwe sector. We combineren het beste uit de maritieme en agrifood sector met innovatieve en duurzame productie op onze Noordzee. Daarmee wordt Nederland toonaangevend met circulaire productiesystemen voor gezond voedsel, groene grondstoffen en een veerkrachtig marien ecosysteem. Kortom zeewier biedt buitengewone kansen, voor ons leefklimaat en de BV Nederland.

Dit rapport toont kansen en belemmeringen zoals startende of bestaande ondernemers die ondervinden als ze starten in de zeewiersector, wij noemen deze ondernemers "Zeewierstarters". Stichting Noordzeeboerderij, als samenwerkingsplatform van de zeewiersector, heeft hiertoe verschillende van deze Zeewierstarters geïnterviewd en vanuit daar adviezen geformuleerd over hoe de overheid hierbij kan ondersteunen. Deze adviezen zijn opgesteld rondom vier onderwerpen:

#1 Voedselveiligheid en -kwaliteit (p. 12)

- Stimuleren van de zeewiersector om een zelfstandig monitoringsprogramma te ontwikkelen voor inhoudsstoffen van Nederlandse en geïmporteerde zeewierproducten.
- Verkenning uitvoeren van wet- en regelgeving bij buurlanden zoals Frankrijk, Ierland en Noorwegen waarbij bepaald wordt welke regelgeving voor Nederland interessant kan zijn.

#2 Vergunningen en ruimte voor zeewierteelt (p. 13)

- Monitoringsprogramma starten om geschikte zeewierteeltlocaties in kaart te brengen.
- Locaties voor zeewierteelt aanwijzen in beschutte locaties en Noordzee.
- Ruimte voor zeewierteelt meenemen als beoordelingscriterium in tenders voor offshore windparken.
- Interne afstemming organiseren tussen vergunningverleners, bevoegd gezag en beleidsmedewerkers.
- Doorgaan met het ondersteunen van Proefboerderijen op de Noordzee welke door ondernemers gebruikt kunnen worden als 'incubator'.

#3 Consumentenacceptatie (p. 14)

- Samenwerking stimuleren tussen Dutch Cuisine en Stichting Noordzeeboerderij om campagnes voor zeewier als voedsel te ontwikkelen.
- Voedselproducten met zeewier(ingrediënten) opnemen in het aanbod van bedrijfskantines en evenementen van overheden.
- Zorgdragen voor afstemming in de informatievoorziening vanuit instanties zoals het Voedingscentrum en de NVWA over de inhoudsstoffen en duurzaamheidsaspecten van zeewieren. De zeewiersector kan hierin adviseren.

#4 Steun voor Zeewierstarters (p. 15)

- Stimuleringsinstrumenten ontwikkelen voor de productie van zeewieren (omdat productie op zee vooralsnog duurder is dan op land) zoals eerder ook is gebeurd in de offshore windsector.
- Ondersteuning voor 'innovatie faciliterende' activiteiten (zoals workshops georganiseerd door Stichting Noordzeeboerderij) zodat sterke coalities en projecten gevormd kunnen worden.
- Niet verplicht stellen van samenwerking met kennisinstellingen of opties ontwikkelen waarbij ondernemers zelf ook (deels) gefinancierd kunnen worden om een (onderzoeks)project uit te voeren.
- In de beoordeling van subsidie aanvragen rekening houden met de impact van projecten op de middellange en lange termijn.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
#1 Voedselveiligheid en -kwaliteit (p. 12)	2
#2 Vergunningen en ruimte voor zeewierteelt (p. 13)	2
#3 Consumentenacceptatie (p. 14)	2
#4 Steun voor Zeewierstarters (p. 15)	3
Inhoudsopgave	4
Introductie	5
Aanleiding	5
Waarom zeewier?	5
Vraagstelling onderzoek	6
Uitvoering	7
Methodiek	7
Randvoorwaarden Zeewierstarters	7
De Zeewierstarters	7
Zeewierstarters in de zeewierwaardeketen	8
Resultaten	9
De Nederlandse zeewiersector	9
Terugkerende thema's en samenwerking met overheden	9
Conclusies uit de interviews	10
Discussie naar aanleiding van de interviews	11
Adviezen aan de Rijksoverheid	12
#1 Voedselveiligheid en kwaliteit	12
#2 Vergunningen en ruimte voor zeewierteelt	13
#3 Consumentenacceptatie	14
#4 Steun voor Zeewierstarters	15

Introductie

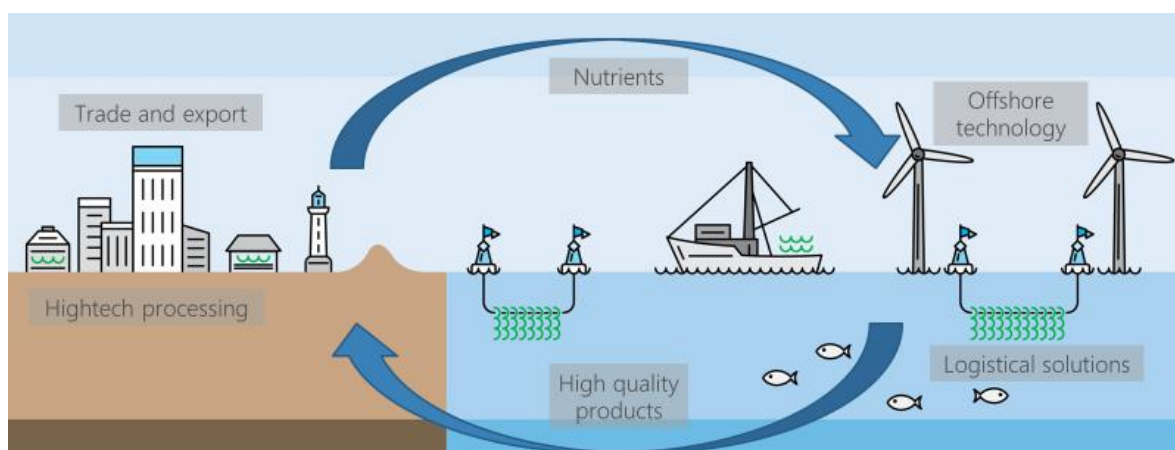
Aanleiding

De wereldbevolking is de afgelopen decennia sterk gegroeid: van 2,5 miljard in 1950 naar circa 7,5 miljard mensen in 2017 en de verwachting is dat deze zal doorgroeien naar 9,5 miljard mensen in 2050. Het is een grote uitdaging om deze toekomstige wereldbevolking te voorzien van voldoende en gezond voedsel, niet alleen qua grondstoffen maar vanuit ecologisch perspectief. Deze uitdaging wordt verder vergroot omdat gemiddeld steeds meer mensen dierlijke eiwitten (vlees, zuivel, vis, etc.) gaan consumeren, wat grotendeels is toe te schrijven aan hun een stijgende welvaartsniveau. Dierlijke eiwitproductie heeft een negatieve impact op het milieu en kan daarbij ook ten koste gaan van de biodiversiteit. Dit was één van de redenen voor het vorige kabinet om de Voedselagenda op te stellen en daarmee plantaardige eiwitten te stimuleren. Vanuit dit kader ondersteunt het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bijvoorbeeld initiatieven zoals Dutch Cuisine.

Waarom zeewier?

Naast de productie van voedsel op land, liggen er ook bijzondere mogelijkheden met de teelt van zeewieren op onze Noordzee. Zeewier is een belangrijke eiwitbron voor de toekomst. Het is een veelzijdig en snelgroeiend gewas dat bovendien duurzaam geteeld kan worden. Het maakt geen gebruik van land, zoet water of meststoffen. Zeewieren dienen als voedsel voor mens en dier en de reststromen hiervan kunnen ingezet worden voor biobased materialen (plastic, textiel) en biogas.

Nederland beschikt over een solide basis om de zeewierketen te ontwikkelen: een sterke maritieme en agrifood sector alsook een Noordzee welke geschikt is voor het cultiveren van zeewieren vanwege de diepte, stroming en voedingsstoffen aanwezig in het water.

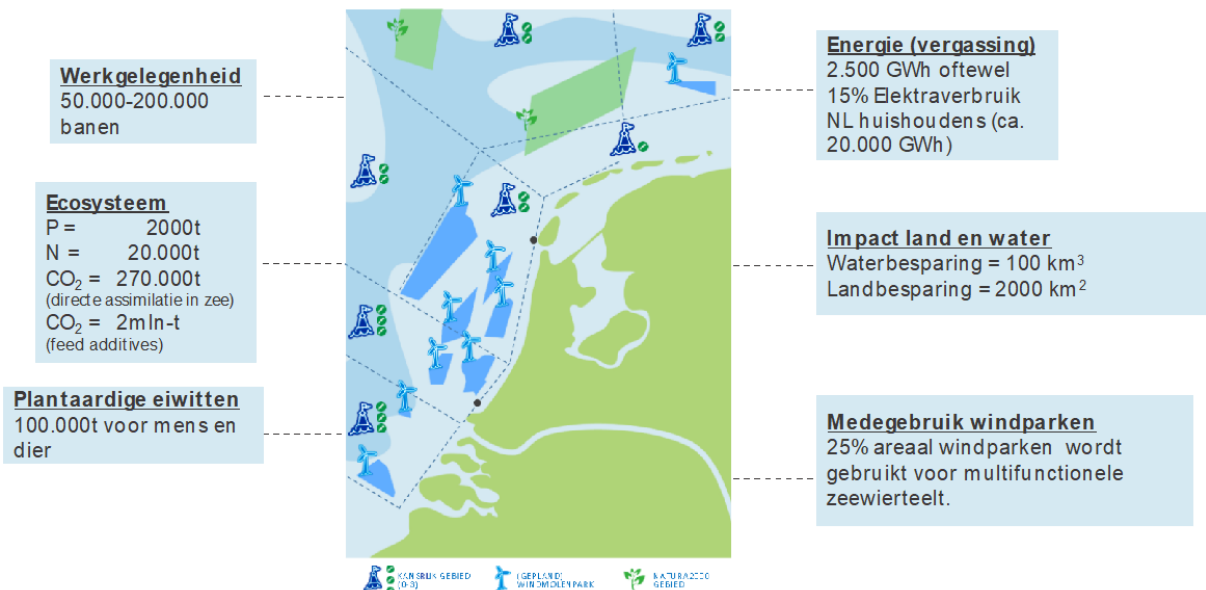

Figuur 1: Economische en ecologische kansen voor de zeewiersector in Nederland.

Stichting Noordzeeboerderij werkt al sinds 2014 aan het realiseren van een duurzame Nederlandse zeewiersector door ondernemers, kennisinstellingen en overheid met

elkaar te verbinden binnen het Zeewierplatform en vanuit daar samenwerking en kennisdeling te stimuleren en te faciliteren. En dat gaat goed, want iedere maand komen er weer nieuwe ondernemers bij die met zeewier aan de slag willen gaan.

Perspectief voor Nederland in >2030 500km² - 25% windparken - 1mln ton-d zeewier

Figuur 2: Ontwikkelingscenario voor zeewierteelt in Nederland door Stichting Noordzeeboerderij. Gebaseerd op 'Seaweed Aquaculture for Food Security, Income Generation and Environmental Health door WorldBankGroup 2016.

Enthousiaste "Zeewierstarters" willen succesvol worden in deze nieuwe en duurzame sector. Hoewel deze Zeewierstarters veel aandacht ontvangen, is de slagingskans van hun onderneming of initiatief nooit gegarandeerd. Om de slagingskansen te bevorderen is onderzocht waar ondernemers tegenaan lopen en waar ze kansen zien voor henzelf, de sector en de overheid.

Vraagstelling onderzoek

De Stichting Noordzeeboerderij heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De onderzoeksvraag luidde:

"Welke kansen moeten beter worden uitgelicht en welke belemmeringen moeten als eerste worden aangepakt om in de komende 3 jaar Zeewierstarters het meest effectief te ondersteunen?"

Op basis van de conclusies uit dit onderzoek heeft Stichting Noordzeeboerderij een advies uitgebracht aan het Ministerie over hoe het Zeewierstarters effectief kan ondersteunen en daarmee hun slagingskansen vergroten.

Uitvoering

Methodiek

In het onderzoek zijn de volgende stappen uitgevoerd:

- Uitvoeren deskstudie en opstellen interviewprotocol (inclusief afstemming met de opdrachtgever);
- Afnemen (semi-open) interviews met 11 Zeewierstarters;
- Verslaglegging van interviews;
- Analyse thema's: kansen en belemmeringen; en
- Ontwikkelen advies: conclusies, reflectie en vervolgstappen.

De resultaten hiervan zijn vastgelegd in:

- Dit adviesrapport; en
- De Zeewierstarters-portfolio, een aparte bijlage bij dit rapport.

Randvoorwaarden Zeewierstarters

De randvoorwaarden voor inclusie van een ondernemer en/of bedrijf in dit onderzoek waren als volgt:

- Het is een nieuw/bestaand bedrijf en/of nieuw of bestaande ondernemer (lees: zelfstandige);
- Het bedrijf/ondernemer is opgericht voor zeewieractiviteiten en/of een bestaand bedrijf/ondernemer heeft een nieuwe bedrijfsactiviteit rondom zeewier opgezet;
- Het bedrijf is actief op de Nederlandse markt; en
- Het bedrijf is onderdeel van de zeewierwaardeketen.

Tijdens de selectie van Zeewierstarters is ook gelet op de volgende zaken:

- De totale selectie van Zeewierstarters vormt een complete waardeketen; en
- Binnen de selectie van Zeewierstarters is er voldoende diversiteit in termen van grootte en de status van het bedrijf.

De Zeewierstarters

Hieronder volgt een overzicht van de geselecteerde Zeewierstarters, gecategoriseerd op grootte van de onderneming en vervolgens alfabetisch op bedrijfsnaam. Verdere details van de ondernemingen en contactpersonen zijn te vinden in de Zeewierstarters-portfolio, een aparte bijlage bij dit rapport.

Bedrijf	Contactpersoon	Bedrijfs categorie
North Seaweed / Agroflux	Carola Helmendach	Startup specifiek voor zeewier
SALGA Seaweeds	Jeroen Hoffer	Startup specifiek voor zeewier
Seamore	Carel Callenbach	Startup specifiek voor zeewier
Seaweed Harvest Holland	John van Leeuwen	Startup specifiek voor zeewier
Yourwell	Kees Boender	Startup specifiek voor zeewier

Bedrijf	Contactpersoon	Bedrijfscategorie
Living Foods	Timo Ter Voort	Nieuw initiatief binnen bestaand (klein) bedrijf
Vlieland Bunkerkaas	Nils Koster	Nieuw initiatief binnen bestaand (klein) bedrijf
Waddenwier	Reinier Nauta	Nieuw initiatief binnen bestaand (klein) bedrijf
C.I.V. Den Oever	Sander van Rijswijk	Nieuw initiatief binnen bestaand (middelgroot) bedrijf
Menken van den Assem	Ton Menken	Nieuw initiatief binnen bestaand (middelgroot) bedrijf
Royal IHC-MTI	Bernardete Castro	Nieuw initiatief binnen bestaand (groot) bedrijf

Zeewierstarters in de zeewierwaardeketen

De tabel hieronder laat zien welke plek(ken) in de zeewierwaardeketen de Zeewierstarters innemen. Bij "verkoop zeewier als eindproduct" wordt uitgegaan verkoop van zeewier en/of zeewierproducten als eindproduct. Dus verkoop als tussenproduct naar een bedrijf die het verder verwerkt (bijvoorbeeld levering van zeewieringrediënt aan een zeewier-pastaproductent) is hierin niet meegenomen.

Primaire productie zeewier	Primaire productie zeewier	Verwerking zeewier	Verkoop zeewier als eindproduct
North Seaweed / Agroflux			X
SALGA Seaweeds		X	X
Seamore		X	X
Seaweed Harvest Holland	X	X	X
Yourwell			X
Living Foods		X	X
Vlieland Bunkerkaas	X	X	X
Waddenwier	X	X	X
C.I.V. Den Oever	X		
Menken van den Assem		X	X
Royal IHC-MTI	X	X	

Resultaten

Zeewierstarters over:

De Nederlandse zeewiersector

- De Nederlandse zeewiersector bestaat uit relatief veel starters en een groeiend aantal bestaande bedrijven die zeewier als nieuw initiatief ontplooiën. Bij deze laatste groep is zeewier veelal een additionele bedrijfsactiviteit.
- Er bestaat binnen Nederland weinig tot geen concurrentie vanwege de beperkte sectorgrootte (klein) en de relatief grote marktvraag (er is meer vraag dan er kan worden geleverd door de Nederlandse sector). Met hun inzet stimuleren de Zeewierstarters de verdere ontwikkeling van de zeewiermarkt en -sector.
- Vanwege de grote beschikbaarheid en de lage prijs is import-zeewier uit Azië een grote concurrent voor Nederlandse wieren. De kwaliteit van de Nederlandse wieren wordt door zeewierstarters en hun klanten als hoger beoordeeld vanwege onze schonere productielocaties en transparante productieprocessen.
- Met certificering welke de hoge(re) kwaliteit waarborgt kan Nederlands zeewier ook onderscheidend worden ten opzichte van de Aziatische import-zeewieren. Dit kan ondernemers helpen om een goede prijs voor hun producten en diensten te krijgen.
- Voor een succesvolle markt is ook consumentenacceptatie essentieel. De vraag is nu nog groot genoeg voor het huidige productievolume in Nederland maar voor een volwaardige economische zeewiersector is een veel bredere acceptatie een must. Doelen die hierbij horen zijn een breder en regelmatig gebruik door consumenten, meer productievolume en voor meer toepassingen (bijvoorbeeld veevoer).
- Ruimte voor zeewierboerderijen wordt als een kritisch aandachtspunt gezien. Gebieden zoals de Waddenzee, Oosterschelde en de Noordzee kennen veel gebruikers (visserij, transport, olie&gas) en belangenorganisaties (natuur, milieu, sport) waardoor een schaarste in ruimte wordt ervaren. Kortom, uitzicht op voldoende productieruimte is essentieel voor Zeewierstarters.

Terugkerende thema's en samenwerking met overheden

Na analyse van de interviews met Zeewierstarters zijn er grofweg vijf terugkerende thema's die naar voren komen. Op de volgende pagina volgt een overzicht welke dat zijn en tijdens hoeveel interviews het thema aan de orde is gekomen. Ook is er een overzicht gemaakt van de antwoorden op de vraag met welke overheden zeewierstarters contact hadden.

Thema's benoemd door 'zeewierstarters'

Innovatiebeleid	
Samenwerking	
Wet- en regelgeving	
Consumentenacceptatie	
Duurzaamheid	

Overheidsinstanties waarmee samengewerkt wordt of contact is

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	
Provincie	
Gemeente	
Rijkswaterstaat	
NVWA	
Staatsbosbeheer	
Waterschappen	

Conclusies uit de interviews

De onderstaande conclusies zijn getrokken op basis van de interviews. Deze conclusies zijn gebruikt als startpunt voor het advies hoe de overheid zeewierstarters effectief kan ondersteunen.

Innovatiebeleid Zeewier is een **nieuwe sector** in Nederland. Deze is kleiner en telt minder gevestigde bedrijven dan andere sectoren waardoor huidige beleidsinstrumenten hierop niet direct aansluiten. **Afzetvergroting** en **opschaling productie** moeten centraal staan bij beleid om deze aansluiting te verbeteren. Als de markt en daarmee de afzet groeit, neemt de slagingskans van zeewierstarters toe.

Samenwerking De **samenwerking tussen MKB'ers en kennisinstellingen** is beperkt vanwege (hoge) tarieven en beperkte commerciële bruikbaarheid (opschalingsmogelijkheden) van onderzoek. Door vanuit overheid en kennisinstellingen meer vanuit de markt en ondernemer te denken kan dit verbeterd worden. Daarnaast hebben ondernemers, veelal starters, op **gemeentelijk, provinciaal en nationaal** niveau contact met de overheid. Door deze contacten met elkaar te **verbinden** kunnen processen meer gestroomlijnd worden.

Consumenten-acceptatie	<p>Consumentenacceptatie, en daarmee marktgroei, is een essentieel aspect voor sectorontwikkeling. Eenduidige communicatie over de voordelen, voedselveiligheid en duurzaamheid van zeewier is hiervoor de basis en draagt bij aan een positief imago van zeewier. Daarnaast koesteren startups lokale publieke events omdat deze het aantal zeewierproducten en de afzet kunnen vergroten. Een mooi voorbeeld hiervan is de Wilde Zeewier Weken op Vlieland.</p>
Wet- en Regelgeving - teeltlocaties	<p>Het aanwijzen van ruimte voor teeltlocaties is uiterst waardevol voor opschaling van productie, beschikbaarheid zeewierproducten en het loskrijgen van private investeringen. Beleid vormen voor de rol van de visserij in de zeewiersector kan samenwerking en groei stimuleren.</p>
Duurzaamheid	<p>De duurzaamheidsaspecten van zeewier zijn voor veel ondernemers aanleiding geweest om in de sector te stappen. Het is van belang om de rol van de zeewiersector binnen de circulaire economie beter inzichtelijk te maken en hierop voort te bouwen. Ook het behouden en omzetten van politiek draagvlak naar aansprekende projecten en effectief beleid zal hieraan bijdragen.</p>

Discussie naar aanleiding van de interviews

Proactieve houding	<p>Ondernemers zijn positief over de proactieve houding van de overheid. De geïnterviewden hopen dat dit onderzoek tot relevante resultaten voor de zeewiersector leidt en de verankering hiervan.</p>
Tegenstellingen	<p>Er is een grote diversiteit aan ondernemers geïnterviewd. Hierdoor zijn ook diverse tegenstellingen naar voren gekomen. Een voorbeeld hiervan is dat startups een grotere rol toekennen aan de overheid dan gevestigde bedrijven (bijvoorbeeld bij certificering en consumentenacceptatie).</p>
Vertegenwoordiging	<p>Tijdens de interviews is ook gesproken over sectorvertegenwoordiging en communicatie. Organisaties ervoeren soms een te eenzijdige communicatie van de zeewiersector (focus offshore). Hieruit kwam het advies naar voren voor de Stichting om zeewierteelt op land en in beschutte gebieden meer mee te nemen in de communicatie.</p>

Adviezen aan de Rijksoverheid

De adviezen op de komende vier pagina's zijn opgesteld vanuit de diverse kansen en belemmeringen die zijn vastgesteld binnen de interviews met de elf zeewierstarters. Stichting Noordzeeboerderij heeft deze rondom vier onderwerpen geclusterd. Per onderwerp is vervolgens een overzicht gegeven van 1) de betreffende kansen en belemmeringen, 2) hoe de sector en/of stichting deze zelf oppakt, 3) waar de overheid mogelijk bij kan ondersteunen en 4) de betrokken instanties.

#1 Voedselveiligheid en kwaliteit

Kans	Belemmering
<p>De zeewiersector kan de overheid helpen om meer inzicht in te geven in de geschiktheid van zeewier als voedsel en als alternatief voor dierlijke eiwitten. De sector kan daarbij helpen door lokaal geteelde zeewieren beschikbaar te stellen. Daarbij is de koppeling tussen productiemethode en inhoudsstoffen het belangrijkste aandachtspunt.</p>	<p>Er is op dit moment nog geen duidelijkheid rondom wet- en regelgeving voor inhoudsstoffen in zeewieren zoals zware metalen en jodium. Dat is een belemmering omdat ondernemers hierdoor niet goed kunnen inschatten in welke zeewiersoorten en verwerkingsmethodes zij kunnen investeren.</p>
<p>Hoe pakt de zeewiersector / Stichting Noordzeeboerderij dit momenteel zelf op?</p>	
<p>Er wordt al zeewier geteeld in Nederland en ook getest op voedselveiligheid. Echter, samenwerking in de sector om met deze informatie de koppeling te gaan leggen tussen productiemethode, inhoudsstoffen en regelgeving ontbreekt nog.</p>	<p>De Stichting Noordzeeboerderij heeft een workshop over voedselveiligheid georganiseerd en een werkgroep met zestien ondernemers opgestart. Hun eerste stap is een concreet overzicht maken van de belangrijkste issues op het gebied van voedselveiligheid en kwaliteit.</p>
<p>Hoe kan de overheid hierbij helpen?</p>	
<p>Stimuleren van de zeewiersector om een zelfstandig monitoringsprogramma te ontwikkelen voor inhoudsstoffen van Nederlandse en geïmporteerde zeewierproducten.</p>	<p>Verkenning uitvoeren van wet- en regelgeving bij buurlanden zoals Frankrijk, Ierland en Noorwegen waarbij bepaald wordt welke regelgeving voor Nederland interessant kan zijn.</p>
<p>Welke instanties raakt dit en/of hebben hier een rol?</p>	
<p>Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit Voedingscentrum Nederland</p>	

#2 Vergunningen en ruimte voor zeewierteelt

Kans	Belemmering
<p>De zeewiersector kan gestimuleerd worden om op te schalen, op bijvoorbeeld de Noordzee, door het aanwijzen en vergunnen van gebieden voor zeewierproductie, zoals eerder ook met offshore windparken gebeurd is.</p>	<p>Zeewierproducenten krijgen lastig vergunningen voor teeltlocaties doordat 1) de vergunningverlener niet altijd goed bekend is met zeewierteelt en 2) vanwege de duur en onduidelijkheid van het aanvraagproces.</p>
Hoe pakt de zeewiersector / Stichting Noordzeeboerderij dit momenteel zelf op?	
<p>Op Proefboerderij Scheveningen¹ wordt onderzoek uitgevoerd door Wageningen Marine Research naar de ecologische impact (waarschijnlijk positief maar misschien ook negatief) van offshore zeewierteelt.</p> <p>De Stichting coördineert een klankbordgroep met windparkeigenaren om offshore zeewierinitiatieven binnen windparken te beoordelen.</p>	<p>De Stichting biedt ondersteuning aan ondernemers bij het aanvragen van teeltvergunningen.</p> <p>Op Proefboerderij Scheveningen wordt demonstratieruimte voor offshore (zeewier)initiatieven gefaciliteerd zodat ondernemers sneller aan de slag kunnen.</p>
Hoe kan de overheid hierbij helpen?	
<p>Monitoringsprogramma starten om geschikte zeewierteeltlocaties in kaart te brengen.</p> <p>Locaties voor zeewierteelt aanwijzen in beschutte locaties en Noordzee.</p> <p>Ruimte voor zeewierteelt meenemen als beoordelingscriteria in tenders voor offshore windparken.</p>	<p>Interne afstemming organiseren tussen vergunningverleners, bevoegd gezag en beleidsmedewerkers.</p> <p>Doorgaan met het ondersteunen van Proefboerderijen op de Noordzee welke door ondernemers gebruikt kunnen worden als 'incubator'.</p>
Welke instanties raakt dit en/of hebben hier een rol?	
<p>Ministerie van Economische Zaken en Klimaat Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat Provincie Staatsbosbeheer Rijkswaterstaat</p>	

¹ Proefboerderij Scheveningen is een initiatief van Stichting Noordzeeboerderij en wordt onder andere gesteund door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Gemeente Den Haag.

#3 Consumentenacceptatie

Kans	Belemmering
<p>Om de groei van de zeewiermarkt te stimuleren is het van belang om consumenten kennis te laten met zeewier als plantaardige eiwitbron en als smaakmaker.</p>	<p>Zeewier is een verzamelnaam en omvat meer dan 15,000 verschillende soorten. De meeste informatievoorziening gaat nu over zeewier in het algemeen. Dit kan een negatieve impact op de perceptie van zeewieren hebben. Bijvoorbeeld het eiwitgehalte (10% tot 40%) en het jodiumgehalte kunnen per zeewiersoort enorm uiteenlopen.</p>
<p>Hoe pakt de zeewiersector / Stichting Noordzeeboerderij dit momenteel zelf op?</p>	
<p>Bedrijven in de zeewiersector maken veel publiciteit voor zeewierproducten op openbare events, een mooi voorbeeld hiervan zijn de Wilde Zeewier Weken op Vlieland.</p> <p>Stichting Noordzeeboerderij heeft in 2015 het boek Groente uit Zee uitgegeven. Inmiddels zijn hiervan circa 10.000 exemplaren verkocht in binnen- en buitenland.</p>	<p>Binnen de Werkgroep Voedselveiligheid en Kwaliteit van het Zeewierplatform wordt gewerkt aan specifieke kennisopbouw over een tiental zeewiersoorten.</p>
<p>Hoe kan de overheid hierbij helpen?</p>	
<p>Samenwerking stimuleren tussen Dutch Cuisine en Stichting Noordzeeboerderij om campagnes voor zeewier als voedsel te ontwikkelen.</p> <p>Voedselproducten met zeewier(ingrediënten) opnemen in het aanbod van bedrijfskantines en evenementen van overheden.</p>	<p>Zorgdragen voor afstemming in de informatievoorziening vanuit instanties zoals het Voedingscentrum en de NVWA over de inhoudsstoffen en duurzaamheidsaspecten van zeewieren. De zeewiersector kan hierin adviseren.</p>
<p>Welke instanties raakt dit en/of hebben hier een rol?</p>	
<p>Voedingscentrum Nederland Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit</p>	

#4 Steun voor Zeewierstarters

Kans	Belemmering
<p>Zeewierondernemers zijn op zoek naar subsidie instrumenten die ze in staat stellen om hun productie op te schalen.</p>	<p>Het onderzoeksgerichte karakter of verplichte samenwerking met kennisinstellingen van subsidies voor zeewierstarters maakt deze oninteressant omdat er onderzoek gesubsidieerd wordt en niet opschaling of marktonderzoek.</p> <p>Ook vallen zeewierstarters soms buiten de boot bij subsidies omdat de kleine schaal van hun activiteit (op dat moment) als lage impact wordt beoordeeld.</p>
<p>Hoe pakt de zeewiersector / Stichting Noordzeeboerderij dit momenteel zelf op?</p>	
<p>De Stichting biedt ondernemers mogelijkheid om aan te sluiten bij het Zeewierplatform. Hier biedt de Stichting begeleiding en advies bij het aanvragen van subsidies en stuurt informatie over interessante subsidies naar leden van dit platform.</p>	<p>Er is goed contact met kennisinstellingen waarbij er een constructieve dialoog over waar de zeewiersector behoefte aan heeft.</p>
<p>Hoe kan de overheid hierbij helpen?</p>	
<p>Stimuleringsinstrumenten ontwikkelen voor de productie van zeewieren (omdat productie op zee vooralsnog duurder is dan op land) zoals eerder ook is gebeurd in de offshore windsector.</p> <p>Ondersteuning voor 'innovatie faciliterende' activiteiten (zoals workshops georganiseerd door Stichting Noordzeeboerderij) zodat sterke coalities en projecten gevormd kunnen worden.</p>	<p>Niet verplicht stellen van samenwerking met kennisinstellingen of opties ontwikkelen waarbij ondernemers zelf ook (deels) gefinancierd kunnen worden om een (onderzoeks)project uit te voeren.</p> <p>In de beoordeling van subsidie aanvragen rekening houden met de impact van projecten op de middellange en lange termijn.</p>
<p>Welke instanties raakt dit en/of hebben hier een rol?</p>	
<p>Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Rijksdienst voor Ondernemend Nederland</p>	

Stichting Noordzeeboerderij

Een duurzame zeeviersector in Nederland, dat is onze stip aan de horizon. Zeewierteelt is mogelijk in zilte kwelders, tegen kustlijnen en binnen windmolenparken op zee. Kortom, zeevier staat aan de basis van een nieuwe commerciële sector, met buitengewone mogelijkheden.

Het **Zeewierplatform** is hét aanspreekpunt voor de Nederlandse zeeviersector. Van zaadje tot zeewiersalade, van techniek tot verwerking. Het is een mozaïek van koploperbedrijven, NGO's, belangenorganisaties, kennisinstellingen en overheden.

Contactpersoon

Koen van Swam
t +31(0)6 53 52 60 89
koen@noordzeeboerderij.nl

Zeestraat 84
2518 AD Den Haag
Nederland

KvK: 54409500
www.noordzeeboerderij.nl